

Arhivi, Glasilo Arhivskoga društva in arhivov Slovenije, god. XXV, br. 1, Ljubljana 2002.

Arhivsko društvo i arhivi Slovenije uobičajeno izdaju glasilo Arhivi, dva puta godišnje.

Prvi broj već u svom podnaslovu jasno upućuje komu je posvećen, a radi se o sedamdesetoj životnoj obljetnici dr. Jože Žontara. Ovaj broj nema posebna poglavlja u kojima se obrađuju različite teme, već su dani mnogobrojni članci (sveukupno 39), s jednim, već navedenim podnaslovom a predstavlja specijalno izdanje, kako se i u zaglavlju može vidjeti *Žontarjev zbornik*. Kao autori članaka pojavljuje se desetero autora iz arhiva drugih država (Austrije, Italije, Nizozemske, Njemačke, Švicarske) obrađujući zanimljive teme iz arhivistike, povijesti institucija i obrade raznih povijesnih izvora. S obzirom da se radi o zaista zanimljivim člancima, pokušat ću dati kratak prikaz svake obrađene teme, ne izostavljajući nijedan članak, i time približiti ovaj časopis širem krugu čitatelja.

Kako bi se dobio potpun uvid u život i rad dr. Jože Žontara, dva članka opširno obrađuju tu temu, *Dr. Jožetu Žontarju za 70-tu obljetnicu* Eme Umek i Matevža Košira i *Dr. Jože Žontar, direktor Zgodovinskog arhiva Ljubljana (1972–1992)* (Janeza Kopača). Oba članka daju iznimno vrijedne informacije o životu i radu dr. Žontara, koji od 1955. godine svoj profesionalni rad posvećuje arhivu, 1972. postaje direktor Mjesnog arhiva Ljubljana, kojega vodi punih 20 godina, da bi 1992. godine kao savjetnik vlade Republike Slovenije za arhivsku struku radio u Arhivu Republike Slovenije. Kao vrijedan podatak o njegovu djelovanju i radovima, donesena je bibliografija dr. Žontara od 1954. do 2002., koja sama govori o kakvom se stručnjaku arhivistike i povijesti radi. Kao ilustracije dane su fotografije dr. Žontara s mnogih domaćih i međunarodnih skupova na kojima je aktivno sudjelovao.

Ignacije Voje daje zanimljiv članak *Vojnici plaćenici – trabanti dubrovačke republike u gradivu Arhiva Republike Slovenije*, opisujući razvoj vojne organizacije Dubrovačke Republike od početka 17. st. Na temelju arhivskoga gradiva otkrivenog u Arhivu Slovenije, autor podrobno daje pregled aktivnosti vojnika plaćenika dopremljenih iz Senja u Dubrovnik.

Donator Wolfgang Schwarz i njegova ostavština do danas Francea Štukla pregled je života i djelovanja Wolfganga Schwarza, rodenoga na prijelazu 15. u 16. stoljeće, a o čemu je već 1957. pisao i sam slavljjenik dr. Josip Žontar.

Kronika priprema provincija Unutarnje Austrije za poslanstvo pri carskom Pokrajinskom saboru u Regensburgu, 1576. god. Saše Jeršea daje detaljan pregled dnevnih događaja od 27. studenoga 1575. do 1. srpnja 1576., a vezano uz slanje predstavnika na carski Pokrajinski sabor u Regensburg. Detaljno su predstavljena pisma, dopisi koji govore o dnevnim događajima.

Ljubljanska građanska obitelj Andrian članak je Eme Umek o talijanskim trgovcima koji su se smjestili u Ljubljani na početku 16. stoljeća, a dokument nas izvješćuje o tome kako bi se trebalo upravljati ostavštinom Andrian Piara nakon njegove smrti, dajući popis vjerovnika i dužnika. Kao prilog teksta dana je preslika ostavine Andriana Piara iz 1548. godine.

Ustanak u Stični 3. lipnja 1753. godine članak je Petera Ribnikara, čiju je temu, nemiri na godišnjem sajmu u Stični, prvi opisao Jože Žontar 1955. godine. Detaljno su opisani događaji za kojih je umrlo čak 11 ljudi i 6 ih je bilo ranjeno.

O uređenju i popisivanju arhiva ukinutih unutrašnjoaustrijskih samostana krajem 18. st. članak je dr. Gerharda Pferschyja, direktora Steiermärkisches Landarchiva u Grazu, kojim opisuje kako su popisani navedeni arhivi i kako su tako popisani, predani upravama državnih oblasti.

U radu *Starija arhivska slovenica grada Kranja* dr. Boris Golec govori o najstarijim poznatim dokumentima pisanim na slovenici, tzv. Rukopis iz Kranja. Navedeno je gradivo od neprocjenjive važnosti za istraživanje pisma, dajući nam informacije o toponimima, osobnim imenima, imenima gradskih i crkvenih organizacija. Radi se o liturgijskim molitvama kojima se služio ljubljanski biskup Hren Tomaž i koje su sastavljene 1624., za potrebe župe u Kranju. Drugi dokument odnosi se na knjige oziva za sklapanje braka iz iste župe i pokazatelji su kako se upotrebljavala slovenica, a ne njemački jezik. Kao prilog članku dana je preslika prve stranice molitvenoga reda za Kranj iz 1624. godine. Autor je usporedio riječi koje nam opisuju lokaciju i mikrolokaciju danas, sa zapisanim riječima u navedenim dokumentima u 23 primjera. Treba napomenuti kako se poviješću grada Kranja bavio i Josip Žontar u djelu *Zgodovina mesta Kranja*, 1939. godine.

Dr. Ugo Cova, direktor Archivio di Stato Trstu, u članku *Trst, Gorica, Ljubljana. Povijesna analiza preklapanja između tri susjedne države u razdoblju austrijske Monarhije* upoznaje nas s teritorijalnim promjenama u 16. i 19. st. koji se odnosi na navedene gradove, posebno na mjesto Gorica koja je dobivala, odnosno gubila autonomiju.

Dr. Darko Darovec služeći se izvorima u slovenskim i talijanskim arhivima, kao i literaturom, daje pregled *Strukture koparskog činovništva, administracije u 18. st.*, u usporedbi sa srednjovjekovnim razdobljem Kopra koji u to vrijeme nije bio pod utjecajem nekih većih promjena u gradskoj administraciji. Autor na temelju izvora izdvaja osobitosti funkcija koparske administracije, npr. nemogućnost zasjedanja iste osobe na istoj funkciji i točno određeno razdoblje uredovanja za svaku funkciju. Tako je najkraći period bio 4 mjeseca. Da bi se dobio uvid u isto, u priloženoj tabeli popisao je funkcije s količinom potrebnog osoblja, odnosno razdoblja uredovanja, 1786-1790. godine.

Dr. Wilhelm Wadl, direktor Kärntner Landesarchiva u Klagenfurtu donosi nam zanimljiv članak s naslovom *Što je jeo Urban Jarnik? Gospodarstvo župnika u Moosburgu kao model gospodarstva za katastarsku procjenu u Donjoj Koruškoj*. Radi se o zgodnom prikazu ukupnih troškova na gospodarstvu župnika Jarnik Urbana iz 1833., a kao osnovi za izračunavanje ukupnih troškova u različitim krajevima Donje Koruške. Zanimljiv detaljan opis dnevnih obroka (doručak, ručak, večera), s točno izraženom količinom hrane, naziva glavnih obroka i priloga dočarava nam način ishrane i količinu, kao i svakodnevni život ruralnoga pučanstva Koruške u prvoj polovici 19. st.

Župna knjiga oglasa kao povijesni izvor Stane Grande, približava nam istraživanje crkvene povijesti, povijesti župe i njezinih župljana, naglasak je na usporedbi knjiga, škocjanske (pisane na slovenskom jeziku) i kranjske (pisane bohoričicom) iz

sredine 19. st. U njima se nalaze raznovrsni sadržaji, obavijesti o crkvenim obredima, svetcima, raznim bratovštinama, hodočašćima, izgubljenim/nađenim stvarima. Usporedbom ovih dviju knjiga autor dolazi do zaključka kako nije vidljiva samo razlika u svakodnevnom životu na selu i gradu, već i status Crkve i njezin odnos prema državi.

Razmišljanje o poboljšanju austrijskog gospodarstva, iz 1804. godine, dr. Lorenza Mikoletzkyja, generalnoga direktora Österreichischen Staatsarchiva iz Beča prikaz je o Leopoldu Weizlu, dugogodišnjem državnom i konferencijskom ministru grofa Leopolda Kolowrata, koji je napisao navedeno *Razmišljanje*. Razdoblje je to Napoleonskih ratova i u tom smislu financijski nategnuto razdoblje. Autor navodi ideje o osnivanju mjenjačnica, a kao numizmatičar dotiče se i pitanja kovanica. Njegovo djelo sadržava moderne ideje i zanimljiv je izvor za gospodarsku povijest.

Okružni odbori za ceste u Kranjskoj, bili su dio upravnog uređenja u Austriji koje se postupno počelo oblikovati u drugoj polovici 19. st. Autor Vasilij Melik na temelju zakonskih akata prikazuje organizacijsku strukturu i djelovanje navedenih odbora, kao i njihovu ovlast, navodeći njihova sjedišta. Brinuli su se o javnim cestama i putovima izvan državne jurisdikcije, dakle okružnim, općinskim cestama i putovima, mostovima i drugim građevnim objektima.

Dr. Pierpaolo Dorsi, Archivio di Stato Trieste, člankom *Izvori za povijest slovenskog ujedinjenja u Državnom arhivu u Trstu* obrađuje slovensko pitanje i samostalna društva kao tipični oblik građanske organizacije u drugoj polovici 19. st. i početkom 20. st., u okruženju s drugim etničkim skupinama. Služeći se mnogim izvorima iz svog arhiva, donosi zanimljiv povijesni razvoj društava, a time i društveno gibanje Slovenaca.

Anton Koblar i Novine Muzejskog društva za Kranjsku rad je Olge Janša-Zorn. Istom se temom 10 godina bavio prije i dr. Jože Žontar kad je objavio *Političko i kulturno djelovanje Antuna Koblara (1854–1928)*, dajući nam informacije o njegovu djelovanju na području historiografije i arhivistike. Bio je tajnik Muzejskoga društva za Kranjsku i od 1891. i 1907., urednik Novina Muzejskoga društva za Kranjsku, radio u biskupskom arhivu, a bio je i župnik. Autor nam približava djelovanje Antuna Koblar služeći se literaturom i Novinama Muzejskoga društva za Kranjsku.

Ivan Nemanič u *Pobuni slovenskih vojnika u svibnju 1918, Judenburg-Murau-Radgona* opisuje pobunu slovenskih vojnika nakon I. svjetskoga rata u razdoblju sveopće krize Austro-Ugarske Monarhije. Služeći se filmskim gradivom daje isječke (u obliku priloženih fotografija) iz dokumentarnoga filma Pokop judenburških žrtava u Ljubljani.

Razdoblje ustanovljenja upravnih jedinica – oblasti u 1920-ima i banovina u 1930-ima obrađuje Miroslav Stiplovšek u članku *Samoupravna kompetencija ljubljanske i mariborske oblasne skupštine (1927-1929) kao i savjetodavne funkcije banskog vijeća Dravske banovine (1930-1941)*. Autor uspoređuje kompetencije ljubljanske i mariborske oblasne skupštine s onima u Dravskoj banovini.

France Kresal u *Organizacijama profesionalnih i ekonomskih interesa Slovenije u međuratnom razdoblju* donosi informacije o najznačajnijim komorama – trgovinskoj, obrtnoj i industrijskoj. Najstarija institucija te vrste osnovana je upravo u Kranjskoj, 1851. godine, a radilo se o trgovinskoj i obrtnoj kranjskoj komori koja je djelovala do

1948., zaštićujući profesionalne trgovačke, obrtne i industrijske interese. Članak opširno daje povijesni prikaz organiziranja obrtnika, trgovaca i industrijalaca kroz zadruge, društva i slično, s detaljnim podacima o članovima i ovlastima.

Predratne pripreme za Atlas Slovenije Tone Ferenc prezentira nam projekt Atlasa Slovenije, započetoga 1940. godine, a pokrenuo ga je dr. Juže Župančič, pod pokroviteljstvom bana Dravske banovine. Radilo se o vrlo zanimljivom projektu izdavanja preko 300 karata s geografskoga, povijesnoga, kulturnoga i ekonomskog polja. Nažalost, izdavanje je onemogućila fašistička okupacija i talijanska konfiskacija cjelokupnoga materijala. Konačni kompletni Geografski Atlas Slovenije objavljen je 1998. dok je Nacionalni atlas Slovenije 2001. godine. Ovaj zanimljiv članak govori nam o velikim postignućima slovenskih geografa, na planu izdavanja Atlasa početkom 1940. godine koji su nažalost onemogućeni i prekinuti Drugim svjetskim ratom.

Neki fragmenti o zadrugama iz gradiva fonda Okružni komitet Saveza Komunističke Slovenije za Ljubljanu i okolice Ljiljane Šuštar pregled je istoimenoga fonda koji se čuva u Povijesnom arhivu Ljubljane, uz naglasak na zadruge i njihov utjecaj na razvoj gospodarstva nakon 1945. Autorica daje primjer zadruge Preska, utemeljene 1950. god., objavljujući istoimeni dokument.

Organiziranje crkvenog života u Gornjoj Kranjskoj u tijeku Drugog svjetskog rata članak je Bogdana Kolara o položaju crkve nakon nacističke okupacije, s podacima o izgnanstvu velikoga broja slovenskih duhovnika i djelovanju njemačkih duhovnika. Posebno se navode trojica autora koji su pisali o djelovanju njemačkih duhovnika – O. Veselsky, V. Stückler i P. Tropper (koji se služio izvornim gradivom celovečke biskupije i time pružio podroban uvid u rad duhovnika toga doba). Donesen je i popis župa, crkva i kapela gdje su njemački svećenici vršili službu i pastoral.

Arhivska studija o općinama Branka Šušlara prikazuje razvoj arhivske djelatnosti koja je usko vezana uz razvoj uprave. Kako bi se dobio pregled razvoja uprave, posebno se navode djela dr. Sergija Vilfana i dr. Jože Žontara, kao i niz članaka objavljenih u časopisu Arhivi. Autor nadalje daje povijesni pregled razvoja općina od 1849. do današnjih dana, te podatke o upravnim fondovima, a sve skupa povezano s djelokrugom arhiva i čuvanjem upravnih fondova.

Zgrade našeg Državnog arhiva Marije Oblak Čarni članak je o najčešće pisanom problemu svih arhiva a to je rješenje problema skućenosti prostora. Prikaz je to razdoblja nakon raspada Habsburške Monarhije kad je Kranjska s Ljubljanom ušla u granice tadašnje Jugoslavije, čime je Zemaljski arhiv u Ljubljani postao nositelj arhivske tradicije za slovenske zemlje. Time se stvorio problem prostora i članak detaljno opisuje rješavanje problema i seljenja Arhiva od 1926. godine do današnjih dana.

Švicarski državni arhiv između države i povijesnog istraživanja članak je dr. Cristopha Grafa, direktora Švicarskoga državnog arhiva u kojem autor kroz Švicarski državni arhiv daje primjer socijalnog, znanstvenog i političkog značenja javnih arhiva. Također, zadaću arhiva vidi ne samo u pasivnom čuvanju prošlosti, već i u aktivnom povijesnom razumijevanju kroz rekonstrukciju prošlosti.

Odnos prema slovenskom iseljničkom gradivu: neki primjeri iz 20. st. Marjana Drnovška donosi nam informacije o slovenskom iseljničkom gradivu i odnosu prema

njemu tijekom dugoga niza godina, od 1912. kad je organizirana izložba Napredna misao u Ljubljani u organizaciji društva Prosvjeta, preko rada Društva sv. Rafaela koje je 1930-ih pozivalo da se povijesno gradivo pošalje u arhiv. Tako je 1938. osnovan Iseljenički institut koji se brinuo za iseljenike, časopise, literaturu i općenito rad iseljenika. Ustanovljenjem Slovenske matice iseljenika, osnovana je i povijesna sekcija za skupljanje arhivskoga gradiva slovenskih iseljenika. Poslije ulogu preuzimaju Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Ljubljani, Slovenska akademija znanosti i umjetnosti, kao i neke druge kulturne institucije. Tako se dio gradiva čuva u Institutu za studije slovenske emigracije pri Znanstveno-istraživačkom centru SAZU-a. Veliki je dio gradiva uništen, a gradivo je skupljeno i zahvaljujući skrbi raznih pojedinaca, kao što su Janez Arnež, Edi Gobec i mnogi drugi.

Dr. Alfred Ogris, direktor Kärtner Landesarchiva, autor je članka *O razmjeni arhivalija između austrijske Koruške i Slovenija 2001.*, o bilateralnim odnosima Slovenije i Koruške, započelih još 1975. godine. Glavni pregovori odnosili su se na Pokrajinski arhiv u Koruškoj i Arhiv Republike Slovenije. Tzv. "pragmatično rješenje" rezultiralo je rješenjem 2001. godine.

Arhivi, socijalne promjene i pravosuđe članak je Jelke Melik o utjecaju socijalnih, političkih i kulturnih okolnosti na zakonodavni sustav jedne države, konkretno Slovenije. Daje se pregled promjena sustava od propasti Habsburške Monarhije 1918., propasti Kraljevine Jugoslavije 1941., stvaranja FR Jugoslavije 1945. i konačno utemeljenje nezavisne Republike Slovenije 1991. godine. Služeći se zakonima i Ustavom Republike Slovenije donosi se pregled sudova, upravnoga i ustavnoga sudstva, državnoga tužiteljstva, javnoga bilježništva, državnoga pravobranitelja i odvjetništva.

Dr. Friedrich P. Kahlenberg, generalni direktor Bundesarchiva, donosi nam članak *O poslanju arhivista danas* u kojem se govori o položaju arhivista pod utjecajem raznovrsnih promjena u posljednjih 20 godina u Evropi i posljedicama sve većeg interesa za arhivskim gradivom.

Dr. Theo Thomassen, profesor iz Nizozemske (Archiefschool Netherlands Institute for Archival Education and Research, Den Haag) s člankom *Koncept konteksta u arhivskoj znanosti* problematizira definiranje pojma konteksta (kao oznake okolnosti stvaranja, upravljanja i korištenja zapisa) te iznosi nekoliko interpretacija i prijedloga (američki, kanadski, danski, ICA/CER-a).

Članku *Usavršavanje za arhiviste u Arhivskoj školi u Marburgu* dr. Rainera Polleyja, direktora Arhivske škole Marburg, pregled je povijesti, organizacije, sadržaja i sudionika programa koji se odvijao u Arhivskoj školi u Marburgu od 1990. do današnjih dana.

Analiza tinte metodom PIXE Jedert Vodopivec i Budnara Miloša zanimljiv je članak s područja arhivske tehnike. Opisuje se PIXE metoda (Proton Induced X-ray Emission) kojom se omogućuje identifikacija i proučavanje tinte i papira prije i poslije same metode konzerviranja. Kako bi se približili čitatelju, dani su fotografski primjeri analiziranih dokumenata, kao i grafikoni koji govore o sastavu tinte na pomoću PIXE metode ispitivanom predlošku.

Skica nadgrobnog kamena za rabina Chaima ha-Cohena Nataše Golob nacrt je za nadgrobnik koji se čuva u Arhivu Republike Slovenije, pod oznakom AS 1080, COLLECTANEA. Opisuje se sam nacrt i dvije vrste rabljenih tinta.

Karolinški fragment «Cura pastoralis» (Nataša Golob) dokument je iz Zbirke rukopisa Arhiva Slovenije s detaljnim opisom navedenoga dokumenta, uz priložene digitalne snimke opisanoga dokumenta.

Dr. Paola Carucci, direktorica Arhiva u Italiji (Archivio Centrale dello Stato, Roma) u članaku *Talijanski zakon o elektronskim zapisima* opisuje njegovu provedbu i navodi probleme koji su pritom ostali neriješeni.

Informatizacija državnih arhiva u Sloveniji Vladimira Žumera kratak je pregled razvoja i trenutnoga stanja informatizacije u Sloveniji, kao i kratak osvrt na početke informatizacije arhivske službe od 1987. godine. Dane su tabele računalne strojne opreme svih državnih arhiva u Sloveniji, kao i struktura arhivskog informacijskog sustava Arhiva Republike Slovenije na internetskoj stranici www.gov.si/ars

Rad Matevša Košira, *Arhivistika – put do samostalne znanstvene discipline* (Matevž Košir) povijesni je presjek modernih arhivskih principa u svijetu, i u samoj Sloveniji, uz naglasak na izniman značaj dr. Jože Žontara, pionira arhivske znanosti u Sloveniji.

Arhivi, Glasilo Arhivskoga društva in arhivov Slovenije, god. XXV, br. 2, Ljubljana 2002.

Drugi broj Arhiva iz 2002., podijeljen je u 9 dijelova, obrađuje raznovrsne teme iz arhivistike i daje obavijesti o novitetima djelovanja arhivskog društva Slovenije i ostalim međunarodnim skupovima.

Prvo poglavlje Članci i rasprave sastoji se od 5 članaka. U opširnom i sadržajnom članku, *Od nastanka zapisa do predaje arhivskog gradiva slovenskoj javnoj upravi* Vladimira Žumera, pripremljenom za međunarodnu konferenciju održanu u Zagrebu 25–26. 4. 2002., radi se o izrazito opširnom i sadržajnom članku koji govori o putu zapisa od njegova nastanka do dolaska u arhive, te elektroničkom pohranjivanju, kao i edukaciji zaposlenih u tom smislu. Daje se ogled iz Slovenije, što je regulirano Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima iz 1997., Uredbom o upravljanju organa javne uprave s registraturnim gradivom iz 2001., Vodičem za ostvarenje uredbe te Zakonom o elektroničkom upravljanju i elektroničkom potpisu iz 2000. godine. Na kraju je dan popis pravilnika, uredbe i upravljanju s registraturnim i arhivskim gradivom u Republici Sloveniji.

Društveni pravobranitelj Republike Slovenije, važan stvaratelj arhivskog gradiva Jelke Melik, uvodi nas u djelovanje društvenog pravobranitelja, koje je određeno Zakonom iz 1995. i čijim djelovanjem nastaje registraturno gradivo različite vrste. Odlazeći u povijest, spominje se organ društvenoga pravobranitelja samoupravljanja uveden Ustavom iz 1974., a čije je arhivsko gradivo preuzeto 1991. godine.

Pisarničko znanje u kasnom srednjem vijeku što je vidljivo iz rukopisa NUK Ms 38 članak je Marka Drpića, zanimljiva sadržaja – približavanje srednjovjekovnih rukopisa, način pisanja, vrste pisma i slično. Autor detaljno opisuje pisarničko znanje tog razdoblja, posebno nam objašnjavajući termine kodikologije, paleografije i kaligrafije. Nadalje, tu je i opis rukopisa iz 14. st. i faza njegova nastajanja, pisarskoga pribora, formata rukopisa, inicijala, uz priložene bogate grafičke priloge i detaljnu obradu slova.

Razvoj nižeg strukovnog školstva – na osnovu tekstilne struke u Mariboru nakon 2. svjetskog rata Jure Mačeka, članak je o povijesnom razvoju tekstilnoga školstva u Mariboru do početka 1950-ih koje predstavlja prekretnicu strukovnog školstva u Sloveniji, uz uporabu bogatih arhivskih izvora iz Pokrajinskog arhiva Maribor (prosvjetni fondovi). Autor zaključuje kako je poslijeratno razdoblje nudilo bolje, drugačije školovanje od prijeratnoga.

Aleksandra Mrdavšič u *Izgledu strukovnog obrazovanja u Idriji do I. svjetskog rata*, služeći se literaturom i bogatim gradivom Zemaljske vlade Slovenije daje povijesni pregled organiziranja strukovnog obrazovanja u Idriji od 20-ih godina 18. st., kad je osnovana škola, te detaljan pregled samog obrazovanja.

Iz prakse u praksu drugo je poglavlje sa 4 objavljena članka. Zanimljiv članak *Reproduciranje franciskanskog katastra* Marjana Dobernika govori o gradivu Arhiva Republike Slovenije, gradivu velikog formata, a radi se o katastarskim planovima franciskanskog katastra – prve katastarske izmjere, 1818–1828. Opisuje vrstu toga gradiva, mjerila, veličinu, način izrade i prijedloge načina reproduciranja od fotokopiranja, mikrofilmiranja i skeniranja, uz tabelarni prikaz faza rada kod mikrofilmiranja, odnosno skeniranja. U Arhivu RS rabila se u svrhu zaštite ovih planova metoda skeniranja.

Selidba arhivskog gradiva – noćna mora ali brižno organizirana akcija Zdenke Semlič Rajh, prilog je o čestom problemu u arhivskoj struci – skučenost prostora. Pri selidbi veliku važnost imaju konzervatorsko-restauratorski poslovi, a prije svega timski rad. Kao primjer je navedena selidba arhivskoga gradiva iz Pokrajinskog arhiva u Mariboru 1998. godine.

Jože Škofljanec s člankom *Novi arhivski računalni program?!!* tematizira u zadnje vrijeme također čest problem u arhivskoj službi. Korisnički zahtjevi, posebno u arhivskoj struci, temelj su oblikovanja svakoga djela, računalnoga programa. Nakon ARMIDE, opisuje se INFOArh (iz 2001) koji je omogućivao popisivanje i vođenje registra fondova i zbirki, ali je postojao problem prilagodljivosti programa različitim potrebama konačnih korisnika, pa se krenulo u izradu verzije. Novi INFOArh bio bi jednostavniji, prilagodljiviji i primjereniji, a sve sukladno slovenskim arhivskim zakonima, međunarodnim standardima (ISAD (G) i ISAAR/CPF) i drugim objavljenim radovima vezanim uz informatizaciju u slovenskim arhivima.

Novi predpisi i arhivsko gradivo u osnovnim školama Ivanke Zajc-Cizelj govori o novom školskom zakonodavstvu, Pravilniku o dokumentaciji u osnovnim školama (1996.) i Pravilniku o dokumentaciji u devetogodišnjim osnovnim školama (1999) pri vođenju i arhiviranju gradiva.

Poglavlje Iz arhivskih fondova i zbirki donosi 3 članka o opisu različitoga arhivskog gradiva. *Logaritamske tablice i druge matematičke knjige koje je upotrebljavao Vega za studija u Ljubljani* popis je matematičkih knjiga u ljubljanskom jezuitskom kolegiju, astronomskih knjiga u knjižnici ljubljanskih jezuita, pregled logaritama u ljubljanskoj jezuitskoj knjižnici, te izvod iz Zoisove i Erbergove knjižnice. Danas se navedena djela čuvaju u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Ljubljani.

Privatna korespondencija iz osobnog fonda dr. Antuna Slodnjaka (1899-1983) uglednoga znanstvenog radnika na području slavistike i slovenistike, akademika tema je članka Maje Gombač. Korespondencija je podijeljena u nekoliko skupina, a kao najzanimljiviji dio gradiva je upravo Slodnjakova korespondencija, kao i npr. čestitke koje je dr. Slodnjak dobivao za svoje životne jubileje.

Ostavština Srečka Kumarja glazbenoga pedagoga i zborovođe, čuva se u Pokrajinskom arhivu u Novoj Gorici. Ivanka Uršič u tom nam članku donosi Kumarjevu biografiju, sadržajnu fizionomiju fonda (osobne dokumente, gradivo o Kumarjevu djelovanju na glazbenom području, pisma, koncertne liste, izreske iz časopisa, rukopisnih i tiskanih djela, fotografije).

O radu arhivističkog društva Slovenije poglavlje je koje uobičajeno izvješćuje o radu Društva i zanimljivostima s različitih savjetovanja i skupova.

Aleksandra Pavšič Milost izvješćuje o radu Društva od ožujka do listopada 2002., o izboru novih organa Društva (predsjednica Aleksandra Pavšič Milost, tajnica Andrej Nared) te o izvršnom odboru. Tu je izvješće o izdavačkoj djelatnosti i materijalnim sredstvima odobrenim od Ministarstva kulture, međunarodnim skupovima (Njemačka, Hrvatska, BiH), kao i o dodjeli Aškerčeve nagrade i priznanja Joži Žontaru, odnosno Peteru Ribnikaru, kao i uputnica na web stranicu Društva sa svim podacima o radu, www.arhivsko-drustvo.si

Nada Čibej izvješćuje o uručanju Aškerčeve nagrade (Anton Aškerc, prvi ljubljanski arhivar, 1898.) Joži Žontaru i priznanja Peteru Ribnikaru, najviših strukovnih priznanja u Republici Sloveniji koji se podjeljuju za radove i dosege u arhivistici na temelju javnog natječaja. Oformljena komisija odlučila je o uručanju nagrada 23. 9. 2002. godine.

Ivan Fras izvješćuje o 30. austrijskom savjetovanju i 23. savjetovanju austrijskih povjesničara u Salzburgu u organizaciji Društva austrijskih arhivistica i arhivista te Udruženja austrijskih povjesničara i povijesnog društva. Sudjelovali su predstavnici Austrije, Njemačke i Slovenije.

Nada Jurkovič, Sonja Anžič i Matevž Košir izvješćuju o 73 njemačkom arhivističkom savjetovanju, održanom u Trieru 17–20. 9. 2002. Tema je bila Arhivi i istraživanje. Uz predavanja i pozdravne govore, bile su organizirane i sekcije. Aleksandra Pavšič Milost i Bojana Aristovnik izvješćuju o 38. savjetovanju Hrvatskog arhivističkog društva, održanom u Vodicama, 3–5. 10. 2002., na temu Standard za upravljanje ISO 15489.

U Tuzli je 17–18. 9. 2002. u organizaciji Arhiva tuzlanskog kantona i Društva arhivskih radnika BiH – Ogranak Tuzla održano 15. savjetovanje arhivskih djelatnika BiH, Arhivska praksa, s predstavnicima iz Federacije BiH, entiteta Republike Srpske,

distrikta Brčko te gostima iz Austrije, Hrvatske, Turske i Slovenije. Teme su bile različite, od problematike arhivskih predpisa u državi, entitetima i kantonima, valorizacije registraturnog i arhivskoga gradiva do aktualnosti arhivske teorije i prakse. Društvo arhivskih djelatnika u Tuzli prve je samostalne korake učinilo izvješćem o utemeljiteljskoj skupštini Društva na 15. savjetovanju, izdavanjem statuta društva, organa društva i dvogodišnjim programom (Nada Čibej).

O radu arhiva i skupovima posebno je poglavlje o domaćim skupovima i novostima.

Drago Krpin govori o *30. godina Pokrajinskog arhiva u Novoj Gorici* s naglaskom o izdavanju zbornika povodom obljetnice. Slavica Tovšak izvješćuje o *Selidbi arhivskoga gradiva u Pokrajinskom arhivu u Mariboru* zbog neprimjerenosti prostora za arhivska spremišta, uz pomoć civilnih vojnika, djelatnika mariborske knjižnice, studenata, srednjoškolaca i djelatnika Arhiva. Selidba je izvršena 9. 10.–13. 11. 2002., a preseljeno je 5500 d/m gradiva. Bojan Cvelfar također izvješćuje o selidbi u Celju, iz Protasijeva dvorca u novu "arhivsku palaču", koja je trajala 10 radnih dana u rujnu 2001. godine.

Sličnu temu obrađuju Gašper Šmid i Jože Škofljanec u članku *Veća preuzimanja i selidbe arhivskoga gradiva u Arhivu Republike Slovenije u razdoblju 1985-2002.*, s pregledom navedenih aktivnosti i informacija.

Forum DLM (Donnees lisibles par machine = strojno čitljivi podatci), Barcelona 2002., konferencija je održana u Barceloni, 7-8.5.2002. s temom «Dostupnost i čuvanje elektroničkih informacija: Najbolja praksa i rješenja».

XII. međunarodni arhivski istraživački tabor održan je u organizaciji Pokrajinskog arhiva iz Maribora i Arhiva županije te suorganizaciji općine Lendava, Pomurske mađarske samoupravne narodne zajednice i Zavoda za kulturu mađarske narodnosti. Tabor je trajao 7 dana (21.– 27. 8. 2002.), a održavao se u Radmožancima i Magyarföldu u Mađarskoj (Gordana Šovegeš).

Susret štajerskih arhiva Celje 2002 susret je Pokrajinskog arhiva u Mariboru, Ptuju i Celju na kojem su djelatnici arhiva, osim u uvodnim predavanjima, razgledavanju grada (Žovneški grad) sudjelovali i u sportskim aktivnostima – nogometu, odbojci na pijesku i tenisu – na drugačiji način izmjenjujući iskustva, nadmećući se, a svakako, družeći se.

Ocjene i izvješća o izdanjima i izložbama daje prikaze, odnosno recenzije slovenskih i stranih časopisa, revija i zanimljivih izložaba.

Zbornik Pokrajinskog arhiva u Novoj Gorici, izdan za 30. obljetnicu ustanovljenja arhiva (prikaz Pavlin Vojka). *Vladimir Žumer: Arhiviranje zapisa* priručnik je za upravljanje s registraturnim i arhivskim gradivom državnih upravnih i pravosudnih organa, organa lokalnih zajednica, javnih i posebnih zavoda, gospodarskih društava, političkih stranaka (prikaz Ivanke Zajc-Cizelj). *Mirjana Kontestabile Rovis, Ured domen Kopar 1807-1878 s priključenim spisima* popis je navedenoga fonda (prikaz Zdenke Bonin) u izdanju Pokrajinskog arhiva Kopar.

Zapisnici Narodne vlade Slovenaca, Hrvata i Srba u Ljubljani i Zemaljske vlade za Sloveniju 1918-1921., objava je 204 zapisnika Narodne vlade SHS u Ljubljani i

Zemaljske vlade za Sloveniju 1918-1921., u ostvarenju Petera Ribnikara (prikaz Stiplovšek Miroslava).

Dokumenti organa i organizacija narodnooslobodilačkog pokreta u Sloveniji predstavlja 8. knjigu istoimene edicije čiji je prvi broj izdan prije točno 40 godina. Marjeta Adamič, Darinka Drnovšek, Metka Gombač, Marija Oblak-Čarni glavni su priređivači (prikaz Ferenc Tome).

Božo Repe, *Izvori o demokratizaciji i osamostaljenju Slovenije (I. dio: Opozicija u oblasti)* knjiga je dokumenata o procesu demokratizacije i osamostaljenju Slovenije u 1980-ima i na početku 1990-ih i predstavlja zbirku Arhivskog društva Slovenije (prikaz Miroslava Stiplovšeka). *Filmsko gradivo Slovenskog filmskog arhiva* pri Arhivu Republike Slovenije 6. je svezak filmskoga gradiva u kojem su objavljena filmska djela zanimljiva široj kulturnoj javnosti, a bitna za slovensku kulturnu baštinu. Glavni su priređivači Tatjana Rezec Stibilj, Vladimir Sunčić i Lojz Tršan (prikaz Igora Košira). *Tehnički i posebni problemi klasičnog i elektronskog arhiviranja*, u izdanju Pokrajinskog arhiva Maribor, prvi je zbornik te nove publikacije u kojem su objavljeni referati o obrazovanju s područja arhivistike, dokumentalistike i informatike, održanog 13–15. 3. 2002. u Radencima (prikaz Leopolda Mikeca Avberšeka). Peter G. Tropper, *Nationalitätenkonflikt, Kulturkampf, Heimatkrieg. Dokumenta zur Situation des slowenischen Kleru sin Kärnten von 1914 bis 1921.* izdanje je Korušskog zemaljskog arhiva u Celovcu. To je 29. svezak koji govori o položaju slovenskog duhovništva u Koruškoj (prikaz Otrin Blaža). Branko Reisp, *Rijedak stari tisak*, u izdanju Slovenske matice, daje pregled razvoja slovenske knjige, od 1550. godine (prikaz Ilich Iztok). Sigismund Herberstein, *Moskovski zapisi*, izdanje je Slovenske matice, a u sklopu 450. obljetnice prvog izdanja znamenitih Moskovskih zapisa (Rerum Moscoviticarum commentarii) Žige Herbersteina (prikaz Nared Andreja). *Ehrlichov simpozij u Rimu* zbornik je izašao povodom obljetnice smrti Lamberta Ehrlicha. Simpozij je održan u organizaciji Slovenske teološke akademije u Rimu i Instituta za povijest Crkve u Ljubljani (prikaz Otrin Blaža). Milica Trebše Štofla, *LIPA PARK, St. Catharines, Ontario, Canada 1967-2002*, izdanje je knjige u povodu 35. obljetnice djelovanja Slovenskog narodnog doma i predstavlja četvrtu publikaciju o djelu Slovenskih društava u Kanadi (prikaz Čibej Nada). *Slovensko iseljništvo*, zbornik je povodom 50. obljetnice Slovenske iseljeničke matice koji prikazuje različite oblike djelovanja iseljenika (prikaz Čibej Nade). *O osamdesetogodišnjici kemijskih studija na Sveučilištu u Ljubljani* publikacija je Fakulteta za kemiju i kemijsku tehnologiju iz Ljubljane. Predstavljen je povijesni razvoj navedenoga fakulteta te razvoj kemijskih studija u okviru Sveučilišta u Ljubljani (prikaz Dekleva Tatjane). *Vrt je posao za drugarice* zbornik je u spomen 100. obljetnici vrtića Ilke Devetak Bignami u Tolminu, koja je stradala u koncentracijskom logoru u Auschwitzu (Ernesta Drole).

Strani časopisi i revije donose nam 6 prikaza stranih časopisa. Natalija Glažar donosi prikaz strukovne revije međunarodnog arhivskog svijeta, *COMMA* (prva četiri broja), nove publikacije koja će izlaziti četiri puta godišnje, a uz dosadašnje tri MAS-ove (JANUS, ARHIVUM, PROCEEDINGS OF CITRA). Revija je višejezična. Nadalje, tu su prikazi Arhivskog vjesnika 44/2001 (Darinka Drnovšek), Der Archivara, br. 1-4/2001 (Sonja Anžič), Folge 50/51 iz 2001. god. (Nada Jurkovič), Vjesnika istarskog arhiva,

sv.6-7/1996-1997 (Vlasta Tul), revije Društva francuskih arhivista, La gazette des archives, sv.170-174, 3-4 tromjesečje 1995 (Polona Mlakar).

Od izložaba su izdvojene dvije, Stara Ljubljana – mjesto trgova u Povijesnom arhivu Ljubljana (Damjan Hančič) i Od nacрта do zgrada u Povijesnom arhivu Celje (Hedvika Zdovc).

Arhivi, glasilo Arhivskoga društva in arhivov Slovenije, god. XXVI, br. 1, Ljubljana 2003.

Arhivsko društvo i arhivi Slovenije izdali su u ovoj tekućoj godini prvi broj Arhiva koji ponovno predstavlja zbornik posvećen osobi iz arhivske struke. Ovaj se put radi o gđi Mariji Oblak-Čarni, a povod je 70. obljetnica njezina rođenja. Peter Ribnikar detaljno opisuje život i rad Marije Oblak-Čarni, prof. povijesti koja je od 1957. radila u arhivskom odjelu Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Kako je 1959. došlo do reorganizacije Muzeja, a arhiv je ušao u sastav Instituta za povijest radničkog pokreta, uključila se u rad Arhivskog društva Slovenije te 1968. postala njegovom predsjednicom (do 1976.). Direktoricom Arhiva Slovenije postala je 1974. (do 1984, te ponovno 1988–1993). Navode se njezine mnoge zasluge, a među ostalima zaslužna je za obilježavanje Dana arhiva 20. listopada, a kao direktorica Arhiva Slovenije posvetila se njegovoj prostornoj sanaciji, nabavi tehničke opreme i obnovi kadra, a u tom je smislu pokazala osobitu skrb za obrazovanje mladih arhivista. Omogućila je izradu arhivskoga računalnog programa ARMIDA, kao i realizaciju mnogobrojnih izložbi, te preuzimanje arhivskog gradiva, kao što je dala doprinos i prilikom vraćanja arhivskoga gradiva po međunarodnim ugovorima. Nakon umirovljenja, učlanjenjem u Muzejsko društvo na Vrhniki, postala je i predsjednicom Društva, kao i urednicom publikacije Vrhnikički razgledi.

U prilog obljetnici ovako istaknute osobe u arhivskoj struci Slovenije, Brane Kozina, direktor Povijesnog arhiva Ljubljana svojim je člankom *Brane, budite tiho!* približio gđu Mariju Oblak-Čarni. On donosi zanimljivosti prvoga susreta sa slavljenicom i nekoliko zgoda iz zajedničkih ekskurzija te njezin odnos kao nadređene prema ostalim kolegama.

Na kraju tog uvodnog dijela popisana je njezina bogata bibliografija.

Ovaj broj Arhiva donosi pregršt zanimljivih članaka s područja arhivistike, sadržajne fizionomije raznih fondova i dokumenata, koji kao takvi, zaslužuju kratak prikaz i osvrt.

Pristup javnim informacijama, dokumentima i arhivskom gradivu u Republici Sloveniji reguliran je zakonom o osobnim podacima, tajnim podacima i autorskim pravima te zakonom o dostupnosti informacija javnog značenja. Naravno, navedeni zakoni usklađeni su s preporukama Vijeća Europe i Europske unije. U članku, čiji je autor Vladimir Žumer citiraju se navedene preporuke i objašnjava se kako je navedena dostupnost regulirana.

Trajnost baštine na papiru članak je Jedert Vodopivec o sudbini i važnosti papira u današnjem elektroničkom vremenu, kad se informacije prenose na drugačiji način i

puno brže. Međutim, postavlja se pitanje što je trajnije, i u tom smislu autor prikazuje povijest papira, trajnost zapisa na papiru, uzroke starenja papira, kao i konzervatorsko-restauratorske dosege, potrebu zaštite.

Put do bolje usklađenosti arhivskih djelatnosti u Europskoj uniji: dosezi i očekivanja, Hansa Hofmanna referat je voditelja Povijesnog arhiva Europske komisije, Bruxelles, održan na konferenciji «Arhivi u društvu» i konferenciji Međunarodnoga arhivskog savjeta o državnim arhivima u srednjoj i istočnoj Europi održanoj u Poljskoj.

Vodeni znakovi iz prve polovice 15. st. na testamentima koji se čuvaju u Pokrajinskom arhivu u Kopru – Jedinica Piran, članak je o zanimljivom istraživanju autorice Nine Šulek na polju vodenih znakova (pečata), posebno izvršenom u Pokrajinskom arhivu Kopar. Pregledavši oporuke od 1401. do 1432., te precrtavajući ih, autorica je dobila zbirku od 342 vodena pečata, i to 38 različitih tipova (zvona, krune, volovske glave itd.). U članku među ostalim daje povijesni pregled širenja papira, vodenih pečata na primjerima precrtanih tipova vodenih znakova.

Kronika i nekrolog škofjalokaškog samostana klarisa – 17. st. Damjana Hančiča, prikaz je prvog dijela istoimene knjige. U knjizi se obrađuje razdoblje od 1633. godine, pokrivajući i 17. i 18. st., dajući bogate podatke o redovnicama u samostanu i slikama dočaravajući i odjeću redovnica u Sloveniji u prošlosti. Autor je dao detaljni prikaz te popise s biografskim podacima redovnica iz 17. stoljeća.

Nagodbe o upravljanju tlakom između zemljoposjednika mjesta Negova i njihovih podložnika sklapale su se između 1792. i 1840. kad je na snazi jozefinsko zakonodavstvo. Članak je nastao na temelju pregleda arhiva Zemljoposjednika Negova 1543–1941. koji se čuva u Pokrajinskom arhivu Maribor. Autor Borut Holcman daje popis nagodbi od 1792. do 1838., po općinama, strukturu nagodbe (stranke, naziv, valjanost, obveze, proračun, izuzeci, nadnevak, potpisi stranaka).

Gabrijel Gruber i navigacijski inženjer Jurij Vega članak je Stanislava Južniča o Juriju Vegi (o čijem se obrazovanju i školovanju pisalo u prvom broju Arhiva 2002.) i njegovu djelovanju nakon školovanja u Ljubljani, kad se zaposlio kod Grubera i dao svoj doprinos hidoregulaciji Mure između Graza i Radkesburga. Autor detaljno opisuje Brodarsku školu u Ljubljani u kojoj je predavao Gabrijel Gruber, profesor eksperimentalne mehanike, a koja je bila jedina te vrste u Habsburškoj Monarhiji. Nakon što je postao direktorom Navigacijske direkcije u Ljubljani, preuzeo je poslove regulacijskih radova te zaposlio Vegu kao navigacijskog inženjera za uređenje voda. U članku, vezano uz hidoregulaciju Mure između Graza i Radkersburga su priložene preslike hidoregulacijskih radova na Ljubljanici iz 1781., tzv. Greberov prokop, kao i plan mjesta Radkersburga iz 1657.

Kratak opis povijesti posjeda Turn pod Novim gradom Ivana Nemaniča, povijesni je pregled posjeda Turn od 12. do 20. st. na temelju bogatih arhivskih izvora iz Arhiva Republike Slovenije, Povijesnog arhiva Ljubljana i Nadbiskupskog arhiva Ljubljana, u kojem se daje presjek izmjene vlasništva posjeda u navedenom razdoblju.

Matevž Košir u *Primjerima starijih slovenskih oporuka koji se čuvaju u Arhivu Republike Slovenije* daje pregled najstarijih oporuka Arhiva RS. Na prvom mjestu detaljno je obrađena i opisana najstarija oporuka barunice Barbare Kacijanar iz 1671.,

napisana vlastoručno, kojom je bogato nagradila jezuitski kolegij u Ljubljani. Oporuka je napisana na 11 stranica i ovdje je dan tekst oporuke na latinskom jeziku, a u prilogu i njemačka kopija. U članku je spomenuta i oporuka cerkničkog župnika Gregora Cerviča iz 1685., kao i nekoliko oporuka podložnika iz 18. stoljeća.

Kakva se voda pila na Vrhniki u 19. st.? Saše Seršea pregled je zapisnika zemaljskog sabora za Kranjsku 1893–1899 i gradiva zemaljskog odbora 1893–1927., fascikl IX/3 Vrhnika – vodovod. Članak donosi potrebu uvođenja vodovoda u Vrhniku i selo Hrib zbog zagađene vode koja je redovito bila izvor raznih bolesti, kao što su kolera i tifus.

Peter Ribnikar člankom *Naredba o privremenoj upravi u Sloveniji iz 1918. god. i njeno značenje za Sloveniju* opisuje razdoblje nakon propasti Habsburške Monarhije i uvođenje privremene uprave u Sloveniji na temelju koje je narodna vlada SHS u Ljubljani dobila upravu i područja na cijelom slovenskom teritoriju. Konačnim ujedinjenjem u Kraljevinu SHS 1. prosinca 1918., Slovenija je izgubila autonomiju, a ukinućem narodne vlade SHS, u Ljubljani je počelo uvođenje srpskoga centralizma. Autor je u prilogu dao cjelokupnu naredbu o uvođenju privremene uprave u Sloveniji, objavljenu u Službenom listu 1918. godine.

Protuliberalno općinsko vodstvo u Ljubljani, 1921-1923 Vasilija Melika pregled je vlasti liberala u ljubljanskoj općini i stvorene protuliberalne struje.

Opća kotarska uprava u Sloveniji 1918-1941 članak je Jože Žontara o razdoblju nakon raspada Habsburške Monarhije. Zakonom o općoj upravi iz 1922. i uredbi o podjeli države na oblasti došlo je do promjena u organizaciji uprave, a isto se dogodilo i zakonom o unutarnjoj upravi iz 1929. i podjeli države u banovine.

Arhivsko gradivo Ljubljanskog Sokola u Arhivu Republike Slovenije fond je koji nam približava razvoj tjelesne kulture u Ljubljani i Sloveniji u drugoj polovici 19. st. i prvih 40 godina 20. st. Autorica Daniela Juričić Čargo daje povijesni pregled od utemeljenja društva i sadržajnu fizionomiju samoga fonda, priloživši nekoliko skupnih fotografija članova, uz napomenu da je fond osim dokumentima, bogat zbirkom od 315 fotografija i razglednicama.

Osiguravajući zavodi i socijalno osiguranje u Sloveniji 1890-1990 članak je Franceta Kresal o razvoju osiguravajućih zavoda i socijalnih osiguranja u Sloveniji. Na početku autor daje pregled razvoja u Europi od 19. st. do II. svjetskoga rata te opisuje veće osiguravajuće zavode do II. svjetskoga rata u Sloveniji (Slovenija, Vzajemna, Slavija), odnosno u socijalističkom razdoblju (Doz, Zavarovalna skupnost Slovenije s 14 regionalnih osiguravajućih poduzeća, Zavarovalnica Sava i Zavarovalna skupnost Triglav). Socijalno osiguranje se razvijalo zajedno s osiguravajućim zavodima, kad je 1888. uvedeno obvezno socijalno osiguranje radnika. Na kraju su brojčano iskazane osigurane osobe od 1946. do 1990tih godina.

Ljuba Dornik Šubelj daje prikaz *Osobnog fonda Jožeta Lampreta (1903-1969)*, katoličkoga svećenika, sudionika NOP-a, vjerskoga referenta 14. divizije NOV-a i Slovenskoga partizanskog odjeljenja. Bio je član vjerske komisije pri vladi NR Slovenije, a jedan od utemeljitelja Ćirilometodskog društva katoličkih svećenika. Fond je bogat navedenim materijalom, dok ostatak čini osobna i ostala korespondencija.

Komunistička partija, Antifašistička fronta žena i ostvarenje ravnopravnosti žena u Sloveniji 1943-1953 Mateja Jeraj prikaz je ustanovljenja samostalnih ženskih organizacija, s podrškom komunističke partije a sa svrhom obrazovanja u socijalističkom duhu žena koje su dolazile iz pokrajine. Autorica je služeći se arhivskim fondovima CKSKS i AFŽS, donijela detaljni povijesni pregled uz fotografske priloge članica.

Popis pučanstva u Julijskoj krajini od 1. listopada 1945. god. bio je velik projekt nakon završetka rata. Popisivanje je vodila Anketna komisija koja je ustanovljena pri Pokrajinskim NOO za Slovensko primorje i Trst. Navedeno gradivo čuva se u fondu PNOO za Slovensko primorje i Trst, 1944–1947., u Arhivu Republike Slovenije. Autor Metka Gombač opisuje upravno-teritorijalne jedinice u kojima se vršio popis, kao i sumarni pregled prebivališta s 1. listopada 1945. za Trst, Goricu i Istru te popisom pučanstva po nacionalnosti.

Darinka Drnovšek u *Susretu čelnika komunističke partije na najvišem nivou. Zapisi susreta između članova slovenske i jugoslavenske partije pod vodstvom Tita 1945–1954* objavljuje zapis sa susreta iz 1947. godine. Naime, evidentirajući arhivsko gradivo u Arhivu Jugoslavije, u fondu CK KPJ naišla je na drugi zapisnik sjednice CK KPJ s Broom CK KP Slovenije (prvi je već objavljen 1995. u Izvorima za povijest Jugoslavije, a koji je održan 4. prosinca 1945). Autorica objavljuje navedeni zapisnik s diskusijom vođenom na tom sastanku.

Trgovačka komora Gorica i njeno arhivsko gradivo predstavlja fond Pokrajinskog arhiva u Novoj Gorici. Autorica Aleksandra Pavšič Milost daje povijesni prikaz Trgovačke komore Gorica koja je djelovala između 1952. i 1962., uz valorizaciju gradiva.

Etički kodeks u arhivima, Janeza Kopače članak je o etičkom kodeksu prihvaćenom 7. rujna 1996. u Pekingu, na XIII. međunarodnom arhivskom kongresu i koji na neki način predstavlja deset arhivskih zapovijedi.

Arhivsko gradivo sudova udruženog rada, zanimljiva baština posljednjeg razdoblja socijalizma pregled je arhivskoga gradiva koje danas slovenski arhivi preuzimaju, a odnosi se na razdoblje 1975–1995., kad su navedeni sudovi djelovali na području Slovenije. Autorica Jelka Melik objašnjava spise s oznakama S, Sp, Su i SuZ, upisnike i imenike važne za preglednost i uporabu gradiva.

Možemo li još uvijek stići? članak je Milice Trebše Štolfa koja opisuje svoj rad na evidenciji, skupljanju, popisivanju i fotokopiranju arhivskoga gradiva društva slovenskih iseljenika u Kanadi od 1985. godine, čime se obogatila zbirka arhivskoga gradiva o slovenskom iseljeništvu u Arhivu RS. Autorica daje popis društava i izrađene preslike dokumenata i upozorava na žurnost zaštite arhivskoga gradiva društva slovenskih iseljenika koje je uistinu ugroženo.

Mjesni arhiv Novo Mesto i njegova zaštita zanimljiv je članak Mete Matijević o arhivu u Novom Mestu, dokumentima koje čuva i razlozima zašto je slabo sačuvano gradivo (od požara do ljudske nemarnosti). Autorica posebno ističe Ivana Vrhovca (služio se gradivom ovoga arhiva 1891. i napisao povijest Novog Mesta) i Janka Jarca (gradivom ovoga arhiva služio se pred II. svjetski rat) koji su u svojim djelima opominjali ljudsku nemarnost prema dokumentima ovoga arhiva. Na kraju autorica zaključuje da su i

oba autora pokazali nemarnost prema dokumentima (parafiranje na rubovima dokumenata, slaganje po vrsti) te današnji problem neprikladnih spremišta u arhivu.

Holokaust u arhivima: pregled gradiva koji se čuva u Izraelu članak je Hannah Starman o arhivskom gradivu koje se odnosi na holokaust, a čije se zbirke nalaze u izraelskim arhivima – Jad Vašem, Beit Lochamei Hagetaot i Ginzach Kiduš hašem, Izraelskom filmskom arhivu, kao i u Arhivu židovskog filma Steven Spielberg. Autorica daje detaljan pregled arhiva, vrstu i količinu gradiva koju čuvaju te smjernice svakom zainteresiranom da na internetskim stranicama navedenih arhiva dobije informacije, (www.yad-vashem.org.il, www.english.gfh.org.il, www.jer-cin.org.il/defaulte.htm, www.spielbergfilmarchive.org.il).

Arhivsko gradivo vrtića u svjetlu propisa članak je Ivanke Zajc Cizelj o Pravilniku o dokumentaciji u vrtićima iz 1997. godine. Autorica je već pisala o problematici školskih arhiva, a u ovom članku bavi se arhivskim gradivom vrtića te navodi što Pravilnik o dokumentaciji u vrtiću iz 1997. podrazumijeva, od obveze vođenja razne dokumentacije do obveze čuvanja i arhiviranja dokumentacije.

Nadam se da sam uspjela ukratko prikazati sadržaj Arhiva i zainteresirati svakoga za ovaj uistinu zanimljiv časopis koji obiluje raznovrsnim temama. Autori svojim člancima približili mnogobrojno arhivsko gradivo koje se čuva u slovenskim arhivima. Želim napomenuti da je svaki broj Arhiva grafički odlično pripremljen i gotovo svaki članak donosi priloge, npr. preslike dokumenata, skenirane fotografije, tabele i slično.

Mirjana Jurić